

УДК 351.84:364.4-057.36-057.75

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-11-59-69>

Карпа Марта, д. держ. упр., професор,
професор кафедри публічного управління
та адміністрування Університету Григорія
Сковороди в Переяславі

Karpa Marta, Doctor of Science in Public
Administration, Professor, Professor of the
Department of Public Administration and
Management at Hryhorii Skovoroda University in
Pereiaslav

✉ marta.karpa@ukr.netORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-8141-4894>

Дем'янчик Григорій, командир в/ч А2615,
бригадний генерал Збройних Сил України,
184-й навчальний центр Національної
академії сухопутних військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного Збройних Сил України

Demianchuk Hryhorii, commander of military
unit A2615, 184th training center of the Hetman
Petro Sahaidachny National Army Academy,
Brigadier General of Ukraine's Armed Forces

✉ demianchukGR@gmail.comORCID ID: <http://orcid.org/0009-0009-8454-0744>

Тимочко Іван, аспірант кафедри
публічного управління та публічної служби
Національного університету «Львівська
політехніка»

Tymochko Ivan, postgraduate student at the
Department of Public Administration and Public
Service at Lviv Polytechnic National University

✉ tymochkoivan1@gmail.comORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7821-0740>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ

FEATURES OF IMPLEMENTATION OF VETERAN POLICY BY PUBLIC AUTHORITIES OF UKRAINE: SECURITY ASPECT

Анотація. У статті розкрито особливості реалізації ветеранської політики органами публічної влади, їх компетенцію та міжвідомчі координації. Зокрема здійснено аналіз повноважень структурних підрозділів соціального захисту населення щодо реалізації державної соціальної політики та розкрито особливості компетенції управління з питань ветеранської політики ОВА у сфері ветеранської політики щодо міжінституційної координації у сфері соціального захисту, ветеранської політики на основі використання багатовимірного комплексного підходу. Узагальнено, що заходи з підтримки ветеранів війни та військовослужбовців передбачають взаємоузгоджені дії, результатом яких є допомога у реалізації передбачених законодавством прав та гарантій з урахуванням їх індивідуальних потреб. Проаналізовано компетенцію структурних підрозділів з питань ветеранської політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій, зокрема: з питань охорони здоров'я, з питань ветеранської політики, заклади охорони здоров'я. У статті наведено низку неврегульованих питань реалізації ветеранської політики органами публічної влади: порядок взаємодії між структурними підрозділами, на які покладено функції з питань ветеранської політики, та структурними підрозділами з питань охорони здоров'я щодо організації роботи спрямованої на підтримку ветеранів війни та військовослужбовців під час лікування в закладах охорони здоров'я;

розмиті кордони компетенції структурних підрозділів з питань ветеранської політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій; низький рівень правничого та організаційного супроводу ветеранів війни та військовослужбовців під час вирішення питань реалізації належних пільг і гарантій; відсутні чіткі критерії щодо індивідуальних потреб ветеранів війни; низький рівень необхідних компетентностей фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб до участі в організації заходів з підтримки ветеранів війни та військовослужбовців.

Ключові слова: публічне управління, учасник бойових дій, соціальний захист, соціальна політика, національна безпека, військова безпека.

Abstract. The article reveals the features of the implementation of the veteran policy by public authorities, their competence, and interdepartmental coordination. In particular, the analysis of the powers of structural divisions of social protection of the population on implementation of state social policy was carried out and the competence of the department on veteran policy of the OVA in the sphere of veteran policy on interinstitutional coordination in the sphere of social protection, veteran policy, on ensuring the implementation of state veteran policy in the region, in particular, on social protection of veterans and their members, their implementation and organization of implementation of programs and measures of social protection of veterans and family members of veterans, ensuring the rights and freedoms of these persons during the transition from military service to civilian life based on the use of a multidimensional integrated approach was identified. It is generalized that measures to support war veterans and military personnel provide for mutual coordination of actions, the result of which is assistance in the implementation of the rights and guarantees provided by law, taking into account their individual needs. The competence of structural units on veteran policy in the field of social protection of combatants is analyzed, namely: on health care issues, on veteran policy issues, health care institutions. The article presents a number of unresolved issues of implementing veteran policy by public authorities. The authors identified a number of unregulated issues in the implementation of veterans' policy by public authorities: the procedure for interaction between structural units entrusted with veterans' policy functions and structural units responsible for health care in organizing work aimed at supporting war veterans and military personnel during treatment in health care institutions; blurred boundaries of competence of structural units responsible for veterans' policy in the field of social protection of combatants; low level of legal and organizational support for war veterans and military personnel when resolving issues of implementing appropriate benefits and guarantees; lack of clear criteria for the individual needs of war veterans; low level of necessary competencies of specialists in supporting war veterans and demobilized persons to participate in organizing events to support war veterans and military personnel.

Key words: public policy, public administration, combatant, social protection, socio-psychological adaptation.

Постановка проблеми. Війна триває і, за розрахунками Мінветеранів, кількість ветеранів та членів їхніх родин може зрости до понад 5 мільйонів осіб [1]. В Україні 31 грудня 2024 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1350-р була схвалена Стратегія формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 р. та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 рр. Належно функціонуюча система повернення з військової служби до цивільного життя передбачає скоординовану діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, спрямовану на формування та реалізацію комплексних і взаємопов'язаних заходів, необхідних для забезпечення повернення з військової служби до цивільного життя учасників бойових дій. Соціальний захист, соціальна адаптація, повернення з військової служби до цивільного життя ветеранів – це великий виклик для суспільства, де не лише держава працює над цими проблемами, але

й органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, громадські організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стаття базується в основному на використанні вітчизняної нормативно-правової бази. Дослідники часто фокусуються на системі соціальних послуг, яка на сьогодні має враховувати особливості ветеранів і ветеранок як отримувачів послуг, має бути достатньо сформована для того, щоб допомогти ветеранам і ветеранкам успішно реінтегруватися в суспільство. Значну увагу приділено також розробленню комплексних систем соціальної підтримки для вирішення багатограних потреб ветеранів, включаючи фізичну реабілітацію та економічні можливості. Важливість таких систем обґрунтована Д. Бирик, Н. Горішною, І. Криницькою та Г. Слосанською [2]. О. Голубев ґрунтовно проаналізував ініціативи підтримки ветеранів на регіональному рівні в Україні в умовах соціально-економічної кризи [3]. Окремі дослідження здійснюють фахівці у сферах охорони здоров'я, підтримки бізнес-проектів ветеранів, соціології, психології та ін. [4-6].

Мета статті – дослідження компетенції органів публічного управління, у тому числі структурних підрозділів з питань ветеранської політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Результати соціологічного опитування населення щодо сприйняття українським суспільством учасників системи повернення підтвердили наявність таких проблем: психологічного стану (73 відсотки респондентів), стану здоров'я (59 відсотків), відсутності адаптаційних програм (37 відсотків), труднощі з оформленням пільг (31 відсоток), безробіття та труднощі з працевлаштуванням (22 відсотки), зловживання алкоголем (15 відсотків), фінансові труднощі (11 відсотків), несприйняття суспільством (10 відсотків), відсутність житла (10 відсотків), конфлікти у родині (5 відсотків). Учасники опитування визначили такі шляхи розв'язання проблем: доступні реабілітаційні програми (77 відсотків), фінансова підтримка ветеранів війни та/або їх сімей (55 відсотків), дієва система повернення з військової служби до цивільного життя (37 відсотків), допомога з адаптації в суспільстві (34 відсотки), доступний ринок праці (23 відсотки), адаптація інфраструктури під інклюзивні потреби (21 відсоток), доступні курси та освітні програми з фахової перепідготовки, підтримка щодо започаткування власного бізнесу та підтримка громадських об'єднань ветеранів війни (по 9 відсотків відповідно) [7]. Внаслідок цього зростають ризики зловживання алкоголем чи наркотиками серед ветеранів, а також, зауважують опитані, існує велика ймовірність самогубств. Близько третини опитаних відзначили потенційні ризики порушення законів та участі у злочинності, які можуть спіткати ветеранів. У 2013 р. Міністерство у справах ветеранів США опублікувало дослідження, яке охоплювало самогубства з 1999 р. по 2010 р. та показало, що приблизно 22 ветерани вмирали від самогубства в день, або один кожні 65 хвилин [8]. На армію США припадало 52% самогубств з усіх родів військ [9]. Увага до запобігання самогубствам серед ветеранів почалася в 1958 р. з відкриттям першого центру запобігання самогубствам у Сполучених Штатах. У середині 1990-х рр. відбулася зміна підходу у розв'язанні питання, коли було розроблено національну стратегію, яка включала кілька резолюцій Конгресу. Ще більшого прогресу було досягнуто у 2007 р., коли Закон Джошуа Омвіга про запобігання самогубствам серед ветеранів створив комплексну програму, що включає інформаційно-роз'яснювальну роботу в кожному Управлінні у справах ветеранів і впровадження цілодобової кризової гарячої лінії. Депресія і почуття провини, пов'язане з бойовими діями, у ветеранів

часто пов'язані з самогубством, оскільки ветеранам буває важко перейти до цивільного життя.

Міністерство соціальної політики України 31 липня 2023 р. затвердило наказом № 263-Н методичні рекомендації з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій [10]. Повноваження структурних підрозділів соціального захисту населення щодо реалізації державної соціальної політики у сфері соціального захисту населення визначено згідно з Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423 (зі змінами), Положенням про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783 (зі змінами).

Управління з питань ветеранської політики ОВА здійснює міжінституційну координацію у сфері соціального захисту, ветеранської політики, підпорядковується голові обласної державної адміністрації та є підзвітним і підконтрольним Міністерству у справах ветеранів України (рис.1).

підзвітність та підконтрольність		Міністерству у справах ветеранів України			
підпорядкування		голови обласної державної адміністрації			
УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ОВА					
Місія	забезпечує на території області реалізацію державної ветеранської політики, зокрема щодо соціального захисту ветеранів та членів їх сімей	виконує та організовує виконання програм та заходів соціального захисту ветеранів та членів сімей ветеранів	використання багатовимірного комплексного підходу задля запобігання та усунення соціальної та економічної виключеності	забезпечення прав і свобод зазначених осіб під час переходу від військової служби до цивільного життя допомоги та сприяння таким особам, реінтеграції ветеранів у громади, спільноти та родини	координація діяльності та контроль за виконанням структурними підрозділами з питань ветеранської політики районних державних адміністрацій завдань і заходів, спрямованих на розв'язання питань, що належать до його компетенції
Міжінституційна координація	координація діяльності та контроль за виконанням структурними підрозділами з питань ветеранської політики районних державних адміністрацій завдань і заходів, спрямованих на розв'язання питань, що належать до його компетенції	сприяння органам місцевого самоврядування та взаємодія з ними у питаннях соціального захисту ветеранів та членів сімей ветеранів, реалізації прав таких осіб та їхньої реінтеграції у громади, спільноти та родини	внесення пропозицій щодо задоволення таких потреб відповідним органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства	участь в інформаційному та методичному забезпеченні надання адміністративних послуг для ветеранів та членів сімей ветеранів через органи місцевого самоврядування, центри надання адміністративних послуг	взаємодія із громадськими та іншими організаціями, волонтерами та благодійниками у питаннях, спрямованих на допомогу та сприяння ветеранам та членам сімей

Рис.1. Компетенція управління з питань ветеранської політики ОВА у сфері ветеранської політики.

Отже, управління забезпечує на території області реалізацію державної ветеранської політики, зокрема щодо соціального захисту ветеранів та членів їх

сімей, а також забезпечення прав і свобод зазначених осіб під час переходу від військової служби до цивільного життя. Управління виконує та організовує виконання програм та заходів соціального захисту ветеранів та членів сімей ветеранів, забезпечення прав і свобод зазначених осіб під час переходу від військової служби до цивільного життя на основі використання багатовимірного комплексного підходу задля запобігання та усунення їхньої соціальної та економічної виключеності, допомоги та сприяння таким особам, реінтеграції ветеранів у громади, спільноти та родини.

Основними завданнями управління є: 1) підготовка пропозицій до проектів державних цільових, галузевих і регіональних програм з питань державної ветеранської політики; 2) забезпечення реалізації державної ветеранської політики, а саме щодо соціального захисту ветеранів та членів їх сімей, зокрема забезпечення психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації, зайнятості, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, а також санаторно-курортним лікуванням, житлом; надання довічних державних стипендій, щорічної до Дня Незалежності України разової грошової допомоги (крім організації виплати такої допомоги); надання, позбавлення статусу та видачі посвідчень ветеранам (учасникам бойових дій в частині видачі посвідчення) та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України; переходу від військової служби до цивільного життя військовослужбовців, які звільняються або звільнені із військової служби з числа ветеранів війни; 3) забезпечення прав і свобод ветеранів та членів сімей ветеранів; 4) виконання державних, галузевих і регіональних програм з питань державної ветеранської політики; 5) здійснення заходів, передбачених чинними нормативно-правовими актами; 6) визначення потреб ветеранів та членів їх сімей на території області, внесення пропозицій щодо задоволення таких потреб відповідними органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства; 7) участь в організації надання соціальних послуг і проведення соціальної роботи на території області шляхом надання пропозицій, визначених на основі потреб ветеранів та членів сімей ветеранів; 8) координація діяльності та контроль за виконанням структурними підрозділами з питань ветеранської політики районних державних адміністрацій завдань і заходів, спрямованих на розв'язання питань, що належать до його компетенції; 9) сприяння органам місцевого самоврядування та взаємодія з ними у питаннях соціального захисту ветеранів та членів сімей ветеранів, реалізації прав таких осіб та їхньої реінтеграції у громади, спільноти та родини; 10) участь в інформаційному та методичному забезпеченні надання адміністративних послуг для ветеранів та членів сімей ветеранів через органи місцевого самоврядування, центри надання адміністративних послуг; 11) забезпечення збору, аналізу та надання даних та інформації, необхідної для формування і ведення Єдиного державного реєстру ветеранів війни; 12) взаємодія із громадськими та іншими організаціями, волонтерами та благодійниками у питаннях, спрямованих на допомогу та сприяння ветеранам та членам сімей ветеранів у реалізації прав таких осіб та їх реінтеграцію у громади, спільноти та родини.

Управління в установленому законодавством порядку та в межах повноважень взаємодіє з:

- іншими структурними підрозділами,
- апаратом обласної державної адміністрації,
- районними державними адміністраціями,

- органами місцевого самоврядування,
- територіальними органами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади,
- підприємствами, установами, організаціями з метою створення умов для провадження послідовної та узгодженої роботи щодо забезпечення виконання строків, періодичності отримання та передання інформації, необхідної для належного виконання визначених для нього завдань і проведення запланованих заходів.

Виконавчим органам місцевих рад доручено розробку із залученням громадських організацій та затвердження в установленому порядку місцевих програм соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей, вшанування пам'яті загиблих.

Також на місцевому рівні працюють центри підтримки ветеранів (ветеранські простори) для надання допомоги військовослужбовцям, ветеранам війни, членам сімей загиблих (зниклих безвісти, померлих, полонених) Захисників і Захисниць України, надання їм консультативних послуг за принципом «єдиного вікна», а також соціальних та психологічних послуг.

Для забезпечення надання соціальної підтримки та захисту вразливих верств населення громади передбачають місцеві соціальні гарантії для вищенаведених категорій населення. Метою програм є реалізація комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, що спрямовані на розв'язання найважливіших проблем, які виникають у громаді та поєднання зусиль органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій різних форм власності, спрямованих на поглиблення соціального захисту, спільної координації наявних ресурсів для забезпечення державних гарантій ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України. Водночас виконання заходів програм сприятиме підвищенню рівня довіри до органів місцевого самоврядування та створенню в громаді атмосфери співчуття, підтримки та поважного ставлення до цієї категорії громадян. Вирішення питань соціального захисту членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, які потребують соціальної підтримки здійснюватиметься шляхом реалізації комплексу взаємопов'язаних заходів структурними підрозділами рад, громадськими та благодійними організаціями, комунальними підприємствами за рахунок коштів місцевого бюджету, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

У результаті виконання заходів таких соціальних програм очікується досягнення певних зрушень у реалізації соціальної політики, а саме підвищення рівня соціального захисту, поліпшення соціально-психологічного мікроклімату у сім'ях загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України. Можливість отримання сім'ями додаткових соціальних гарантій та допомог, сприяння вирішенню інших соціально-побутових питань.

У листопаді 2024 р. введено в дію порядок взаємодії між структурними підрозділами [11], на які покладено функції з питань ветеранської політики, та структурними підрозділами з питань охорони здоров'я щодо організації роботи спрямованої на підтримку ветеранів війни та військовослужбовців під час лікування в закладах охорони здоров'я, який розроблений з метою узгодження дій структурних підрозділів, на які покладено функції з питань ветеранської політики, та структурних підрозділів з питань охорони здоров'я місцевих

державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування для організації роботи з надання підтримки, спрямованої на вирішення проблемних питань соціального характеру, що виникають у ветеранів війни, статус яким надано відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейських (далі – ветерани війни, військовослужбовці), які отримали поранення (контузії, травми або каліцтва) або захворювання під час участі у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією проти України та проходять лікування, реабілітацію у закладах охорони здоров'я державної та комунальної власності.

Суб'єктами, що забезпечують реалізацію взаємодії відповідно до цього Порядку, є Міністерство у справах ветеранів України, Міністерство охорони здоров'я України, обласні, Київська міська, державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Цей Порядок поширюється на:

- структурні підрозділи, на які покладено функції з питань ветеранської політики, обласних, Київської міської, районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчі органи міської, районної у місті (у разі її утворення) ради (далі – структурні підрозділи з питань ветеранської політики);
- структурні підрозділи з питань охорони здоров'я обласних, Київської міської, районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчі органи міської, районної у місті (у разі її утворення) ради (далі – структурні підрозділи з питань охорони здоров'я);
- заклади охорони здоров'я державної та комунальної власності, що забезпечують медичне обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників і фахівців з реабілітації (далі – заклади охорони здоров'я).

Взаємодія структурних підрозділів з питань ветеранської політики та структурних підрозділів з питань охорони здоров'я – узгоджені та взаємопов'язані відповідно до мети, місця, часу, обсягів і способів виконання спільні заходи з підтримки ветеранів війни та військовослужбовців, які проходять лікування у закладах охорони здоров'я.

Відповідно заходи з підтримки ветеранів війни та військовослужбовців передбачають взаємоузгоджені дії, результатом яких є допомога у реалізації передбачених законодавством прав та гарантій з урахуванням їх індивідуальних потреб. Структурні підрозділи з питань охорони здоров'я з метою організації роботи, спрямованої на підтримку ветеранів війни, військовослужбовців під час лікування в закладах охорони здоров'я, здійснюють взаємодію із усіма закладами охорони здоров'я розташованими на відповідній території, незалежно від форми власності та підпорядкування.

З метою забезпечення належної взаємодії структурні підрозділи мають відповідну компетенцію у сфері соціального захисту учасників бойових дій (табл.1).

Таблиця 1

Компетенція структурних підрозділів з питань ветеранської політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій

структурні підрозділи з питань охорони здоров'я	структурні підрозділи з питань ветеранської політики	заклади охорони здоров'я
сприяють у налагодженні та підтримці комунікації (за потреби) між закладами охорони здоров'я та структурними підрозділами з питань ветеранської політики для організації роботи з надання підтримки соціального характеру ветеранам війни та військовослужбовцям, які проходять лікування в закладах охорони здоров'я; інформують структурні підрозділи з питань ветеранської політики про заклади охорони здоров'я, в яких перебувають особи, які проходять лікування у закладах охорони здоров'я, що повідомили про наявність статусу ветерана війни або військовослужбовця, із зазначенням кількості таких осіб, для організації подальшого вирішення питань соціального характеру; узгоджують (за потреби) із закладами охорони здоров'я та структурними підрозділами з питань ветеранської політики графіки роботи представників таких структурних підрозділів у визначених закладах охорони здоров'я	забезпечують направлення уповноважених представників до визначених закладів охорони здоров'я відповідно до узгоджених графіків роботи; залучають за потреби фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб до участі в організації заходів з підтримки ветеранів війни та військовослужбовців; здійснюють виявлення та оцінку індивідуальних потреб ветеранів війни та військовослужбовців в отриманні соціального та правового захисту; забезпечують сприяння у вирішенні проблемних питань соціального захисту та відновлення соціальних і родинних зв'язків ветеранами війни та військовослужбовцями; сприяють у отриманні правничої допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу»; забезпечують інформаційний супровід ветеранів війни та військовослужбовців під час вирішення питань реалізації належних пільг і гарантій; надають консультативну допомогу ветеранам війни та військовослужбовцям в оформленні документів, необхідних для надання їм статусу ветерана війни, видачі відповідних посвідчень, призначення пільг і компенсацій; інформують ветеранів війни та військовослужбовців щодо передбачених законодавством та місцевими цільовими програмами соціальних гарантій з підтримки та способу їх отримання; забезпечують комунікації з органами державної влади та органами місцевого самоврядування в інтересах надання соціальної підтримки (допомоги) ветеранам війни та військовослужбовцям; налагоджують взаємодію з іншими надавачами послуг, які надають послуги відповідно до виявлених індивідуальних потреб ветеранів війни та військовослужбовців; з метою інформування ветеранів війни та військовослужбовців надають для розміщення або оновлення на стендах, плакатах, інших інформаційних ресурсах закладів охорони здоров'я інформаційно-довідкових матеріалів з питань реалізації пільг та соціальних гарантій, передбачених законодавством	забезпечують доступ представників структурних підрозділів з питань ветеранської політики до закладів охорони здоров'я для організації роботи з надання підтримки ветеранам війни та військовослужбовцям; організовують поширення інформації серед ветеранів війни та військовослужбовців, що перебувають у закладах охорони здоров'я, про можливість отримання допомоги, спрямованої на вирішення їх проблемних питань соціального характеру; передають структурним підрозділам з питань охорони здоров'я знеособлену інформацію щодо кількості осіб, які під час лікування у закладі охорони здоров'я повідомили про наявність статусу ветерана війни або військовослужбовця та можуть потребувати допомоги, спрямованої на вирішення питань соціального характеру; надають приміщення для проведення роботи представників структурних підрозділів з питань ветеранської політики з ветеранами війни та військовослужбовцями; сприяють (забезпечують) розміщенню та оновленню на стендах, плакатах, інших інформаційних ресурсах закладу охорони здоров'я інформаційно-довідкових матеріалів з питань реалізації пільг та соціальних гарантій, передбачених законодавством

Структурні підрозділи з питань охорони здоров'я та структурні підрозділи з питань ветеранської політики здійснюють взаємний обмін інформацією з метою своєчасного надання підтримки, спрямованої на вирішення проблемних питань соціального характеру, з урахуванням виявлених індивідуальних потреб ветеранів війни та військовослужбовців.

Висновки. Відповідно до законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про

соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», указів Президента України від 24 лютого 2022 р. №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), №68/2022 «Про утворення військових адміністрацій» та щодо соціальної підтримки, адаптації військовослужбовців на період запровадження воєнного стану в Україні, ветеранів війни, сімей загиблих (померлих, зниклих безвісти за особливих обставин) Захисників і Захисниць України, вшанування пам'яті загиблих розпорядженнями начальників військових адміністрацій затверджені регіональні програми соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей. Та констатуємо низку не врегульованих питань реалізації ветеранської політики органами публічної влади:

- порядок взаємодії між структурними підрозділами, на які покладено функції з питань ветеранської політики, та структурними підрозділами з питань охорони здоров'я щодо організації роботи спрямованої на підтримку ветеранів війни та військовослужбовців під час лікування в закладах охорони здоров'я;
- розмиті кордони компетенції структурних підрозділів з питань ветеранської політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій;
- низький рівень правничого та організаційного супроводу ветеранів війни та військовослужбовців під час вирішення питань реалізації належних пільг і гарантій;
- відсутні чіткі критерії щодо індивідуальних потреб ветеранів війни;
- низький рівень необхідних компетентностей фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб до участі в організації заходів з підтримки ветеранів війни та військовослужбовців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. VII Міжнародний форум ветеранів: представлено діяльність Українського ветеранського фонду. 25 серпня 2024 р. URL: <https://veteranfund.com.ua/2024/08/25/vii-mizhnarodnyy-forum-veteraniv-predstavleno-diialnist-ukrainskoho-veteranskoho-fondu/> (дата звернення: 29.01.2025).
2. Slozanska, H., Horishna, N., Bybyk, D., & Krynytska, I. Sotsialna pidtrymka veteraniv/veteranok rosiiskoukrainskoi viiny ta yikh simey u voiennyi ta povoienniy chas [Social support of veterans of the Russian-Ukrainian war and their families during the war and post-war period]. *Social Work and Education*, 2023. №10(1). Pp. 47–62. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.5>.
3. Голубев О.В. Ініціативи підтримки ветеранів на регіональному рівні в Україні в умовах соціально-економічної кризи. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, 2024. № 12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-03-05>.
4. Karpa M. Social protection of military personnel in Ukraine: state and regional guarantees / Akimov, O., & Kitsak, T. *Public Administration and Law Review*, Issue 4(12), 2022. pp. 16-23. DOI:10.36690/2674-5216-2022-4-16.
5. Effectiveness vs Efficiency for Organisational Development: A Study / Gupta S.K., Karpa M.I., Derhaliuk M.O., Tymkova V.A., Kumar R. *Journal of Talent Development and Excellence*, Vol.12, No.3s, 2020, pp. 2478 – 2486.
6. Karpa M. Problems of stabilization of the system of public administration under the conditions of decentralizational changes and martial law in Ukraine / Karpa, M., Akimov, O., & Kitsak, T. *Public Administration and Law Review*, 2022. (3), 24–31. DOI: 10.36690/2674-5216-2022-3-24.
7. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 №1350-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.01.2025).

8. U.S. military veteran suicides rise, one dies every 65 minutes. *Reuters* (англ.). 2 лютого 2013. URL: <https://www.reuters.com/article/lifestyle/us-military-veteran-suicides-rise-one-dies-every-65-minutes-idUSBRE9101E4/> (дата звернення: 29.01.2025).
9. Pilkington, Ed. (2013). US military struggling to stop suicide epidemic among war veterans. *The Guardian* (брит.). ISSN 0261-3077/.
10. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту: Мінсоцполітики України; Наказ від 31.07.2023 №263-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263739-23#Text> (дата звернення: 29.01.2025).
11. Про затвердження Порядку взаємодії між структурними підрозділами, на які покладено функції з питань ветеранської політики, та структурними підрозділами з питань охорони здоров'я щодо організації роботи спрямованої на підтримку ветеранів війни та військовослужбовців під час лікування в закладах охорони здоров'я. Мінветеранів; Наказ, Порядок від 19.11.2024 №375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1840-24#Text> (дата звернення: 29.01.2025).

REFERENCES

1. VII Mizhnarodnyi forum veteraniv: predstavleno diialnist Ukrainskoho veteranskoho fondu [VII International Forum of Veterans: the activities of the Ukrainian Veterans Fund are presented]. 25 serpnia 2024 r. *veteranfund.com.ua*. Retrieved from <https://veteranfund.com.ua/2024/08/25/vii-mizhnarodnyy-forum-veteraniv-predstavleno-diialnist-ukrainskoho-veteranskoho-fondu/> [in Ukrainian].
2. Slozanska, H., Horishna, N., Bybyk, D., & Krynytska, I. (2023). Sotsialna pidtrymka veteraniv/veteranok rosiiskoukrainskoi viiny ta yikh simei u voiennyi ta poviennyi chas [Social support of veterans of the Russian-Ukrainian war and their families during the war and post-war period]. *Social Work and Education*, 10(1), 47–62. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.5>. [in English].
3. Holubiev, O.V. (2024). Initsiatyvy pidtrymky veteraniv na rehionalnomu rivni v Ukraini v umovakh sotsialno-ekonomichnoi kryzy [Initiatives to support veterans at the regional level in Ukraine in the context of socio-economic crisis]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: economics and management*, 12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-03-05> [in Ukrainian].
4. Karpa, M., Akimov, O., & Kitsak, T. (2022). Social protection of military personnel in Ukraine: state and regional guarantees. *Public Administration and Law Review*, 4(12), 16-23. DOI:10.36690/2674-5216-2022-4-16 [in English].
5. Karpa, M., Gupta, S.K., Derhaliuk, M.O., Tymkova, V.A., & Kumar, R. (2020). Effectiveness vs Efficiency for Organisational Development: A Study / *Journal of Talent Development and Excellence*, 12, 3s, 2478–2486 [in English].
6. Karpa, M., Akimov, O., & Kitsak, T. (2022). Problems of stabilization of the system of public administration under the conditions of decentralizational changes and martial law in Ukraine. *Public Administration and Law Review*, (3), 24–31. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2022-3-24> [in English].
7. Pro skhvalennia Stratehii formuvannia systemy povernennia z viiskovoi sluzhby do tsyvilnoho zhyttia na period do 2033 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025-2027 rokakh: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.12.2024 №1350-r [On approval of the Strategy for the formation of a system of return from military service to civilian life for the period until 2033 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025-2027: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from December 31 2024, №1350-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
8. U.S. military veteran suicides rise, one dies every 65 minutes. *Reuters* (англ.). 2 лютого 2013. *www.reuters.com*. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/lifestyle/us-military-veteran-suicides-rise-one-dies-every-65-minutes-idUSBRE9101E4/> [in English].

9. Pilkington, Ed. (2013). US military struggling to stop suicide epidemic among war veterans. *The Guardian (bryt.)*. ISSN 0261-3077 [in English].
10. Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii z rozroblennia polozhen pro strukturni pidrozdily z pytan sotsialnoho zakhystu naselennia mistsevykh derzhavnykh administratsii ta orhanizatsii diialnosti terytorialnoi hromady u sferakh sotsialnoho zakhystu: Minsotspolityky Ukrainy; Nakaz vid 31.07.2023 №263-N [On approval of Methodological recommendations for the development of regulations on structural units on issues of social protection of the population of local state administrations and the organization of activities of the territorial community in the spheres of social protection: Ministry of Social Policy of Ukraine; Order from July 31 2023, №263-N]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263739-23#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii mizh strukturnymy pidrozdilamy, na yaki pokladeno funktsii z pytan veteranskoi polityky, ta strukturnymy pidrozdilamy z pytan okhorony zdorovia shchodo orhanizatsii roboty spriamovanoi na pidtrymku veteraniv viiny ta viiskovosluzhbovtziv pid chas likuvannia v zakladakh okhorony zdorovia: Minveteraniv; Nakaz, Poriadok vid 19.11.2024 №375 [On approval of the Procedure for interaction between structural units entrusted with functions on issues of veteran policy and structural units on issues of health care regarding the organization of work aimed at supporting war veterans and military personnel during treatment in health care institutions: Ministry of Veterans; Order, Procedure from November 19 2024, №375]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1840-24#Text> [in Ukrainian].

*Подано до редакції 30.01.25 р.
Прийнято до друку 04.03.25 р.*